

24. august 2023

Markus Degerman

Tal vid rektorinsettelse och överlämning av rektorkedjan

Det är en stor ära att som tidigare rektor få överlämna rektorskedjan, denna symbol för ämbetet. Kedjan är skapad av professor emerita Ingjerd Hanevold.

Att bli rektor för en Konsthögskola som KHIO är ett privilegium, det är få sammanhang för högre konstnärlig utbildning som bjuder på en så pass intressant bredd och med så goda förutsättningar förankrade i infrastruktur och högkompetent personal.

Men, att vara rektor är ett jobb som är krävande, det ska jag inte sticka under stol med, samtidigt ska det också sägas att de engagemang som ger mycket tillbaka sällan kommer gratis och jobbet på Kunsthøgskolen i Oslo ger väldigt mycket tillbaka.

På KHIO utbildar vi morgondagens konstnärer och vad kan egentligen vara viktigare? Som kulturella och sociala varelser behöver vi människor de kontrafaktiska perspektiven som konst kan ge oss för att kunna tänka oss andra framtider och för att få andra perspektiv på allt vi gör och har omkring oss. Med tanke på komplexiteten i alla de utmaningar världen står inför är därför konstens, och därmed även konstnärliga utbildningars, roll allt viktigare i samhället

Högre konstnärlig utbildning har under de senaste decennierna, på gott, och en del skulle kanske säga på ont, alltmer blivit en del av universitetssektorn. En grundkomponent som följer av denna integrering och som är värd att bejaka är den akademiska friheten och den besläktade akademiska yttringsfriheten. Utan dessa fundamentala grundförutsättningar för undervisning och sökandet efter ny kunskap på universitet och högskolor råder det inga tvivel om att utfallet blir fattigare och mer begränsat

Utöver detta och som en i bakgrunden liggande förutsättning för oss på en konstnärlig högskola finner vi den konstnärliga friheten. Vad den, visserligen ej formaliserade friheten, slår fast är att konsten aldrig kan eller bör hänfalla till är att bli ett instrument för illustration av redan överenskomna sanningar och värden. Den dag konsten blir ett sådant instrument har den av sagt sin förmåga att skapa de kontrafaktiska perspektiven och att utsätta våra inarbetade normer och vanor för radikal kritik.

En tidigare kollega skrev i en text att konsten måste vara som en oberäknelig hund, en sådan som inte tvekar att bita den hand som föder den. Författaren Graham Green har beskrivit något liknande i en diskussion där han debatterade författarens roll i samhället: *Lojalitet begränsar oss till accepterade åsikter: lojalitet förhindrar oss att med sympati försöka förstå våra medmänniskor som är avvikande; men illojalitet uppmuntrar oss att med en utforskande tillnärmning vandra genom vilket mänskligt sinne som helst: det är detta som ger författaren den extra dimensionen av medkänsla.*

Dessa förutsättningar följer med i arbetet med att leda en institution som konsthögskolan och är på samma gång både något som skapar energi och som tar energi. Vad mycket handlar om är att därför försöka se till att det är mer på plus – snarare än på minuskontot.

Att leda ett universitet eller en högskola är komplext i sig självt men att leda en konsthögskola adderar några grader av komplexitet till arbetet. Jag har haft förmånen att fått vara rektor och jag tar med tacksamhet med mig de erfarenheter som det gett mig. Med dessa ord på vägen önskar jag dig Marianne all lycka i jobbet du har framför dig.

Tack